

Cải cách hành chính trong quân đội trước tác động của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

ThS. LÊ VĂN CƯỜNG

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng; Email: luongtralan@gmail.com

Tóm tắt: Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0) có tác động trực tiếp, làm thay đổi phương thức quản lý của các cơ quan nhà nước và đặt ra nhiều vấn đề về thể chế, chính sách phát triển của quốc gia. Cải cách hành chính (CCHC) trong quân đội là một bộ phận của CCHC nhà nước, là nội dung quan trọng, khâu đột phá trong xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

Từ khóa: cải cách hành chính; quân đội; Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

1. CMCN 4.0 và một số vấn đề đặt ra đối với CCHC trong quân đội hiện nay

CMCN 4.0 là cuộc cách mạng dựa trên nền tảng công nghệ số và tích hợp các công nghệ thông minh trong các lĩnh vực vật lý, công nghệ số và sinh học... tác động mạnh mẽ, toàn diện đến mọi mặt đời sống xã hội, tạo ra những khả năng mới, ưu việt trong tổ chức và hoạt động của con người trên tất cả các lĩnh vực. Nghị quyết số 52-NQ/TW của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc CMCN 4.0 khẳng định: “Cuộc CMCN 4.0 mở ra nhiều cơ hội, đồng thời cũng đặt ra nhiều thách thức đối với mỗi quốc gia, tổ chức và cá nhân; đã và đang tác động ngày càng mạnh mẽ đến tất cả các lĩnh vực của đời sống kinh tế, xã hội đất nước”⁽¹⁾.

CMCN 4.0 đã và đang tác động sâu sắc theo cả hai chiều hướng tích cực và tiêu cực đến công tác CCHC trong quân đội và đặt ra những vấn đề cơ bản sau:

Thứ nhất, vấn đề xây dựng, hoàn thiện hệ thống thể chế, chính sách phát triển nền hành chính quân sự, quốc phòng đáp ứng yêu cầu CMCN 4.0.

CCHC trong quân đội là một bộ phận của CCHC nhà nước, song có tính đặc thù, đòi hỏi phải vừa đáp ứng yêu cầu minh bạch, hiện đại, hiệu lực, hiệu quả vừa bảo đảm an ninh, an toàn cho hoạt động quân sự, quốc phòng. Do đó, hệ thống thể chế, chính sách phát triển nền hành chính quân sự cần được xây dựng, hoàn thiện theo hướng vừa chuyên nghiệp, hiện đại, công khai, minh bạch vừa phù hợp với hoạt động quân sự, góp phần xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

Thứ hai, vấn đề ứng dụng những thành tựu công nghệ mới nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý hành chính nhà nước trong quân đội.

CMCN 4.0 góp phần thúc đẩy ứng dụng những thành tựu công nghệ hiện đại vào nâng cao hiệu quả quản lý của nền hành chính nhà nước nói chung, trong quân đội nói riêng. Tuy nhiên, nó cũng đặt ra những vấn

đề cần giải quyết, nhất là việc lựa chọn loại hình, mức độ, phạm vi... các công nghệ mới để ứng dụng phù hợp với đặc thù của hoạt động quân sự, quốc phòng. Đối với hoạt động lãnh đạo, chỉ huy của các cấp, việc ứng dụng các thành tựu công nghệ mới phải đáp ứng yêu cầu nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả quản lý, chỉ huy, điều hành, tạo sự liên hoàn, thông suốt trong hoạt động hành chính quân sự. Đối với các lĩnh vực cho phép, chẳng hạn trọng cung cấp các dịch vụ công, trong hoạt động của các doanh nghiệp, các cơ quan báo chí... trong quân đội, cần đẩy mạnh sử dụng công nghệ tiên tiến, hiện đại, liên thông với nền hành chính nhà nước, nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả thực hiện nhiệm vụ được giao.

Thứ ba, vấn đề tinh gọn bộ máy hành chính trong quân đội và nâng cao trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ các cấp.

Đây là vấn đề lớn, rất quan trọng, quyết định tới chất lượng, hiệu quả công tác CCHC trong quân đội cả trước mắt và lâu dài. Với khả năng tối ưu hóa quy trình, phương thức quản lý, quản trị trên các lĩnh vực, và nâng cao hiệu suất công việc của cá nhân và tổ chức, CMCN 4.0 đặt ra yêu cầu xây dựng bộ máy quản lý hành chính nhà nước trong quân đội “tinh, gọn, mạnh”; đồng thời, đòi hỏi đội ngũ cán bộ các cấp có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cao, tác phong chuyên nghiệp với cơ cấu hợp lý, đảm bảo sử dụng tốt các công nghệ hiện đại vào giải quyết các nhiệm vụ được giao. Do đó, việc tiếp tục đẩy mạnh thực hiện tinh giản biên chế, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ các cấp trong quân đội đáp ứng được yêu cầu phát triển của cuộc CMCN 4.0 là một trong những nhiệm vụ quan trọng, đồng thời cũng là thách thức rất lớn hiện nay.

Thứ tư, vấn đề bảo đảm an ninh, an toàn của hoạt động quân sự, quốc phòng.

Là một bộ phận đặc thù trong nền hành chính nhà nước, hoạt động CCHC trong quân đội có những yêu cầu riêng. Nổi bật là vấn đề bảo đảm an ninh, an toàn của hoạt

động quân sự, quốc phòng. Vấn đề này cần được quán triệt và triển khai trong toàn bộ quá trình và ở từng khâu, từng bước, từng nội dung, nhiệm vụ trong quá trình CCHC ở các cơ quan, đơn vị toàn quân. Từ việc xây dựng, hoàn thiện hệ thống thể chế, chính sách đến việc ứng dụng những thành tựu công nghệ mới vào hoạt động quản lý hành chính nhà nước cần đáp ứng yêu cầu bảo đảm yếu tố bí mật quân sự, bảo đảm an ninh, an toàn của hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo, chỉ huy, điều hành của các cấp, nhất là cấp chiến dịch, chiến lược, hướng tới xây dựng quân đội “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại”, một số quân chủng, binh chủng, lực lượng tiến thẳng lên hiện đại⁽²⁾, thực hiện thắng lợi nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2. Thực trạng công tác CCHC trong quân đội trước tác động của CMCN 4.0

Trong những năm qua, trên cơ sở nắm vững quan điểm, chủ trương của Đảng; các chương trình, kế hoạch của Chính phủ về CCHC, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng đã ban hành nhiều nghị quyết, chỉ thị, thông tư, kế hoạch lãnh đạo và chỉ đạo quyết liệt công tác CCHC trong quân đội, nhờ đó đạt nhiều kết quả quan trọng trên tất cả các mặt. Nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, chỉ huy các cấp, nhất là cán bộ chủ trì đối với công tác CCHC có sự chuyển biến mạnh mẽ. Việc thể chế hóa công tác CCHC được triển khai tích cực, có nhiều đổi mới. “Từ năm 2011 đến nay, Bộ Quốc phòng đề xuất, soạn thảo trình cấp có thẩm quyền ban hành 2.116 văn bản quy phạm pháp luật, gồm: 10 luật, 01 pháp lệnh, 02 nghị quyết, 82 nghị định, 26 quyết định của Thủ tướng Chính phủ; 1.995 thông tư, thông tư liên tịch”⁽³⁾ liên quan đến lĩnh vực quản lý nhà nước của Bộ Quốc phòng.

Công tác cải cách thủ tục hành chính, nhất là trong việc đơn giản hóa thủ tục hành chính, văn bản quy phạm pháp luật và ở các cơ quan chiến lược đảm bảo công khai, minh bạch, đúng quy định của pháp luật, góp phần nâng cao hiệu quả cơ chế quản lý, chỉ huy, điều hành trong quân đội. Đã hoàn thành việc đơn giản hóa 83/91 thủ tục hành chính được Chính phủ phê duyệt tại Nghị quyết số 51/NQ-CP; cắt giảm 415 lần báo cáo/năm; liên thông dữ liệu thẻ bảo hiểm y tế, số hóa hồ sơ hưởng lương hưu, trợ cấp bảo hiểm xã hội; tiếp nhận và giải quyết gần 200.000 thủ tục hành chính biên phòng điện tử. Triển khai cấp và kiểm soát mã vạch đối với khách xuất nhập cảnh tại một số cửa khẩu trọng điểm, giảm thời gian từ 03 phút xuống còn 30-60 giây/người⁽⁴⁾.

Việc xây dựng và triển khai Đề án “CCHC trong quân đội đến năm 2020 và những năm tiếp theo” và “Đề án điều chỉnh tổ chức quân đội giai đoạn 2016 - 2021 và những năm tiếp theo” được tiến hành khẩn trương, tích cực, hiệu quả; từng bước khắc phục tình trạng chồng chéo, bỏ trống, trùng lặp hoặc phân công chưa hợp lý về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của một số cơ quan, đơn vị. Việc đổi mới

quản lý, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ được chú trọng, bảo đảm chặt chẽ ở từng khâu, từng bước, từ xây dựng hệ thống chức danh, tiêu chí đánh giá đến quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng và bố trí, sử dụng cán bộ phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ. Việc đổi mới phương thức điều hành và hiện đại hóa nền hành chính của Bộ Quốc phòng được đẩy mạnh, nhất là trong ứng dụng các phần mềm tin học hiện đại, phục vụ công tác lãnh đạo, chỉ huy, quản lý, điều hành, góp phần tiết kiệm thời gian, chi phí và tiết giảm các loại văn bản hành chính trong các cơ quan, đơn vị. Toàn quân có 674 cơ quan, đơn vị đã được triển khai hạ tầng máy tính quân sự, 174 đầu mỗi cơ quan, đơn vị trong Bộ quốc phòng có kết nối Internet. Tỷ lệ chuyển, nhận văn bản trên đường truyền số liệu quân sự đạt 84%, có 25.733 tài khoản thư điện tử (email quân sự)⁽⁵⁾.

Nhìn tổng thể, “các mục tiêu, yêu cầu CCHC cơ bản hoàn thành, nhiều nội dung hoàn thành tốt; qua đó, nâng cao hiệu lực, hiệu quả trong hoạt động quản lý, chỉ huy, điều hành của các cấp, góp phần quan trọng xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại”⁽⁶⁾, từng bước đáp ứng yêu cầu của cuộc CMCN 4.0. Tuy nhiên, còn một số hạn chế cả về nhận thức, kiến thức, cơ chế quản lý, điều hành tổ chức thực hiện. Đại hội Đảng bộ quân đội lần thứ XI đánh giá: “CCHC quân sự chuyển biến còn chậm, nhất là cơ quan chiến dịch, chiến lược”⁽⁷⁾. Đặc biệt, nhận thức về Chính phủ điện tử, chuyển đổi số của một số lãnh đạo, chỉ huy cơ quan, đơn vị chưa đầy đủ, chưa quan tâm đúng mức đến công tác phát triển chính phủ điện tử trong đơn vị. Thúc đẩy sử dụng các phần mềm dùng chung chuyển biến chậm, việc triển khai chưa đồng đều. Tỷ lệ máy tính kết nối mạng quân sự thấp và tỷ lệ máy tính triển khai các giải pháp bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng chưa đạt chỉ tiêu đề ra. Nhiều cơ quan, đơn vị vẫn còn tình trạng vi phạm quy định kết nối Internet; tỷ lệ trao đổi trong nội bộ bằng văn bản điện tử mới đạt 44%; tỷ lệ dịch vụ công trực tuyến mức độ 4 là 56%; tỷ lệ máy tính kết nối mạng máy tính quân sự chỉ 38%⁽⁸⁾.

3. Giải pháp nâng cao chất lượng CCHC trong quân đội trước tác động của CMCN 4.0

Một là, tăng cường công tác giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng, nhất là cán bộ chủ chốt các cấp đối với nhiệm vụ CCHC trong quân đội.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần xác định công tác CCHC là một trong những nhiệm vụ chính trị trọng tâm, thường xuyên của các cơ quan, đơn vị, là một tiêu chí đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ và bình xét thi đua, khen thưởng hằng năm. Quán triệt và thực hiện nghiêm túc các nghị quyết, chỉ thị, chương trình, kế hoạch và các văn bản hướng dẫn của trên về công tác CCHC; cụ thể hóa các mục tiêu, yêu cầu của công tác CCHC vào đề án CCHC của Bộ Quốc phòng giai đoạn 2021-2025 và

những năm tiếp theo. Tiếp tục đẩy mạnh công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, quán triệt nhiệm vụ; tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, chỉ huy các cấp đối với nhiệm vụ CCHC; đổi mới về nội dung, linh hoạt, sáng tạo về phương pháp, hình thức phù hợp với đặc điểm nhiệm vụ của từng cơ quan, đơn vị.

Hai là, nâng cao chất lượng soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật và đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính trong quân đội.

Nghiên cứu chuẩn hóa quy trình xây dựng, ban hành, nâng cao chất lượng văn bản quy phạm pháp luật, quy chế, quy định bảo đảm tính minh bạch, nhất quán, ổn định và tăng cường hiệu lực quản lý, chỉ huy, điều hành của lãnh đạo, chỉ huy các cấp. Coi trọng xây dựng và hoàn thiện văn bản về quản lý, chỉ huy; cơ chế về tổ chức và hoạt động của các cơ quan, đơn vị; hoàn thiện bộ máy cơ quan tham mưu, cơ quan chỉ đạo, hướng dẫn ở các ngành; cơ chế điều hành, giải quyết công việc ở các cấp, bảo đảm tính hợp hiến, hợp pháp, đồng bộ và có tính khả thi cao. Chú trọng công tác nghiên cứu, tổng kết cùng sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan, đơn vị có liên quan, nhất là sự tham gia ý kiến của các chuyên gia, nhà khoa học và của đối tượng bị điều chỉnh trong xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật; kết hợp chặt chẽ giữa việc ban hành văn bản với tuyên truyền, phổ biến và kiểm tra việc tổ chức thực hiện văn bản trong thực tiễn; tiếp tục đẩy mạnh việc rà soát, đổi mới cơ chế điều hành cũng như quy trình, thủ tục hành chính trong giải quyết công việc, trong đó, cần phân định rõ chức năng, nhiệm vụ theo hướng mỗi công việc chỉ do một cơ quan, một người chịu trách nhiệm chính, loại bỏ các khâu trung gian, tăng quyền chủ động cho cấp dưới; thường xuyên công khai hóa hoạt động trên từng mặt, lĩnh vực; tiếp nhận và kịp thời xử lý các kiến nghị của cá nhân, tổ chức về thực hiện thủ tục hành chính.

Ba là, kiện toàn tổ chức bộ máy hành chính và nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, nhất là cán bộ chủ trì các cấp.

Đây là giải pháp quan trọng, quyết định tới chất lượng, hiệu quả công tác lãnh đạo CCHC trong quân đội cả trước mắt và lâu dài. Cần tập trung thực hiện tốt việc cải cách tổ chức bộ máy hành chính theo đúng biểu biên chế đã quy định. “Tiếp tục rà soát, hoàn thiện quy định về chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan, đơn vị trong Bộ Quốc phòng; thực hiện điều chỉnh tổ chức lực lượng và sắp xếp các cơ quan, đơn vị phù hợp với chức năng, nhiệm vụ và yêu cầu xây dựng quân đội trong tình hình mới”⁽⁹⁾. Thường xuyên kiện toàn, nâng cao năng lực lãnh đạo, chỉ đạo công tác CCHC của ban chỉ đạo CCHC các cấp. Chú trọng xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác CCHC có số lượng hợp lý và đủ năng lực tham mưu, đề xuất, hướng dẫn tổ chức thực hiện. Tập trung lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện tốt việc

chuẩn hóa cán bộ theo hệ thống tiêu chuẩn, chức vụ, chức danh cán bộ đã ban hành; các quy định về phân loại, đánh giá cán bộ và về tuyển dụng, bổ nhiệm tại chức vào đội ngũ cán bộ; hình thành danh mục mã dữ liệu cán bộ toàn quân, đáp ứng yêu cầu quản lý cán bộ theo hướng hiện đại.

Bốn là, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, xây dựng chính phủ điện tử hướng tới chính phủ số trong quân đội.

Nghiên cứu, đề xuất đầu tư ứng dụng công nghệ thông tin, hiện đại hóa công tác hành chính, nhất là trong công tác lãnh đạo, quản lý, điều hành hoạt động quân sự. Rà soát các hệ thống chương trình quản lý hiện có; nâng cấp, mở rộng, phổ cập và nâng cao chất lượng, hiệu quả vận hành các phần mềm về quản lý cán bộ, đảng viên; thực hiện chính sách bảo hiểm xã hội; cơ sở vật chất và phần mềm công tác bảo vệ an ninh quân đội; thúc đẩy dịch vụ công trực tuyến một số thủ tục hành chính giải quyết quyền lợi, cấp phép cho tổ chức, cá nhân có liên quan. Đề xuất từng bước xây dựng cơ sở hạ tầng, nhân lực, ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý, điều hành công tác đảng, công tác chính trị trong toàn quân và ở mỗi cơ quan, đơn vị, gắn với tổ chức, điều hành trong quân đội; có quy chế và tạo điều kiện thuận lợi hơn cho đội ngũ cán bộ tiếp cận, chọn lọc thông tin trên Internet phục vụ cho công tác chuyên môn.

3. Kết luận

CMCN 4.0 đã và đang tác động sâu sắc, toàn diện đến mọi mặt của đời sống xã hội nói chung, lĩnh vực quân sự, quốc phòng nói riêng. Sự tác động của CMCN 4.0 đặt ra nhiều vấn đề trong xây dựng, hoàn thiện nền hành chính Nhà nước trong Quân đội, đòi hỏi lãnh đạo, chỉ huy các cấp cần nhận thức thấu đáo thời cơ, thách thức, tiến hành đồng bộ các giải pháp nhằm xây dựng, hoàn thiện nền hành chính nhà nước trong Quân đội, góp phần xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại./.

(1) Ban chấp hành Trung ương (2019), *Nghị quyết của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc CMCN 4.0*, Số 52-NQ/TW, Hà Nội, ngày 27.9.2019, tr.1.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, T.I, Nxb. CTQG Sự thật, H., tr.157-158.

(3), (4), (5), (8) Bộ Quốc phòng (2021), *Báo cáo Tổng kết công tác CCHC giai đoạn 2011-2021; phương hướng, nhiệm vụ giai đoạn 2021-2025, định hướng đến năm 2030 của Bộ Quốc phòng*, số 2524/BC-BQP, Hà Nội, ngày 16/7/2021, tr.15; 15-16; 17-18.

(6) Bộ Quốc phòng, *Chỉ thị về việc đẩy mạnh CCHC trong Quân đội*, số 104/CT-BQP, Hà Nội, ngày 11/10/2021, tr.1.

(7) Tổng cục Chính trị (2020), *Tài liệu nghiên cứu, học tập, quán triệt Nghị quyết Đại hội Đại biểu Đảng bộ Quân đội lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025*, Nxb. QĐND, Hà Nội, tr.36.

(9) Bộ Quốc phòng (2021), *Kế hoạch CCHC của Bộ Quốc phòng giai đoạn 2021-2025*, số 3826/KH-BQP, Hà Nội, ngày 28/9/2021, tr.4.